

Malmö stad
Kommunstyrelsen

Datum

2024-08-14

Adress

August Palms Plats 1

Diarienummer

STK-2024-766

Yttrande**Till**

Justitiedepartementet

Remiss Justitiedepartementet - Biträde åt väljare Ju2024/00970

Sammanfattning

Enligt Malmö stad riskerar en sådan ändring som föreslås gå tvärtemot internationella konventioner och rekommendationer som säger att väljare med funktionsnedsättning själva ska få avgöra vem som ska assistera vid röstning.

Yttrande

Justitiedepartementet har remitterat promemorian Biträde åt väljare (Ju2024/00970) till Malmö stad för yttrande. Enligt den nuvarande ordningen i 7 kap. 3 § andra stycket vallagen har väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själva kan göra i ordning sina röster rätt att få hjälp med detta av röstmottagarna i den utsträckning som behövs. En sådan väljare får också anlita någon annan person som hjälper honom eller henne. Utredningen föreslår att sista mening ändras till att en sådan väljare också får anlita ytterligare en person (utöver hjälpande röstmottagare) som hjälper honom eller henne. Motsvarande rätt att begära biträde finns även när väljaren ska ta sina valsedlar på den avskärmade plats där valsedlarna finns utlagda (8 kap. 2 a § vallagen). Förslaget innebär att en röstmottagare alltid ska vara närvarande när en enskild person hjälper väljaren att rösta.

Skälen för promemorians förslag grundar sig i att lagändringen anses bidra till ett sätt att ytterligare förstärka skyddet mot otillbörlig påverkan. Genom att föreskriva att en röstmottagare alltid ska vara närvarande när en väljare får hjälp av någon annan person med att rösta eller ta valsedlar bedöms risken minska för att väljaren utsätts för otillbörlig påverkan.

En översyn av vallagen är i grunden ett välkommet inslag. Att se över och utveckla lagstiftning som rör de allmänna valen är ett led i att värna om vår demokrati. Att däremot ställa krav på att en röstmottagare ska närvara tillsammans med väljare och den person väljaren har anlitat för att ge hjälp bakom valsedelställ och valskärm bedöms kunna ha en avskräckande effekt på personer med behov av hjälp vid röstningen.

Det följer av internationella konventioner och rekommendationer att väljare själva ska få avgöra vem som ska assistera vid röstning. Artikel 29 i CRPD2 kräver uttryckligen att konventionsstaterna säkerställer ”att personer med funktionsnedsättning effektivt och fullständigt kan delta i det politiska och offentliga livet på lika villkor som andra, direkt eller genom fritt valda ombud, däribland rättighet och möjlighet ... att rösta” och anger ett antal åtgärder för att möjliggöra detta, varvid konventionsstaterna åläggs att vid röstning få assisteras av en av dem fritt vald person”.

Fria och hemliga val utgör grundläggande utgångspunkter i det svenska valsystemet. I enlighet med svensk vallag och internationella förpliktelser ska väljaren därmed kunna avlägga sin röst fritt utan att bli utsatt för tvång eller otillbörlig påverkan, samt hemligt utan att behöva tala om hur hen har röstat. Detta gäller för alla röstberättigade väljare oberoende om väljare på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själv kan göra i ordning sin röst.

Lagförslaget väcker frågor kring huruvida en röstmottagare med säkerhet kan göra bedömning om det är väljarens genuina val som ligger till grund för val av valsedel genom att vara närvarande bakom valsedelställ och valskärm. Hur förväntas en röstmottagare hantera situationen om denne anser att väljaren utsätts för otillbörlig påverkan bakom valsedelställ och valskärm? Om väljaren och medföljare kommunicerar med teckenspråk eller annat språk som röstmottagare inte behärskar kan denne inte bedöma huruvida otillbörlig påverkan sker även om röstmottagare befinner sig tillsammans med väljare och medföljare bakom valsedelställ eller valskärm. Det är viktigt att röstmottagarna känner sig trygga i hur de ska hantera eventuella oegentligheter.

Den lokala valadministrationen bör ha som målsättning att minska hinder och barriärer för väljare att kunna avlägga sin röst utan att tumma på de grundläggande principerna kring fria och hemliga val. Ett sätt att förhindra otillbörlig påverkan av väljare med funktionsnedsättning är att röstmottagare alltid agera i situationer då mer än en person befinner sig bakom valsedelställ och valskärm för att skydda väljare från otillbörlig påverkan. Enligt gällande vallag ska röstmottagare alltid erbjuda sin hjälp då denna efterfrågas och röstmottagare kan också vara särskilt uppmärksam på att en och samma person inte bör agera biträde åt fler än en väljare.

Ordförande

Katrin Stjernfeldt Jammeh

Sekreterare

Pamela Lindqvist

Helena Nanne (M), Håkan Fäldt (M) och Anton Sauer (C) reserverar sig mot beslutet och avser lämna in en gemensam skriftlig reservation, bilaga 31.

Magnus Olsson (SD) och Anders Olin (SD) reserverar sig mot beslutet och avser lämna in en skriftlig reservation, bilaga 32.